

2020-08-27

Aktion Räd Vätern

Till
Miljödepartementet
m.brev@regeringskansliet.se
m.registrator@regeringskansliet.se
m.miljoprovningsenheten@regeringskansliet.se

Hej!

Aktion Räd Vätern har fått kännedom om att en person vid namn M. L. skrivit till Miljödepartementet och uttryckt sin bestörtning över att skjutningar och sprängningar i Vätern får fortgå.

Departementssekreterare Viktoria Chlot har besvarat klagomålet på ett sätt som väcker oro. Känner inte departementets personal till vad som pågår vid, i och över Vätern?

Efter att helt korrekt ha konstaterat att Vätern är en unik och känslig sjö står det i svaret att "Den verksamhet försvaret idag bedriver vid Vätern omfattas av de högt ställda kraven i miljöbalken."

Men detta är inte sant!

Tillståndet för skjutfälten på land, norr och söder om Karlsborg, är utfärdat med stöd av den gamla miljöskyddslagen från 1969. Tillståndet godkänner att ca 30 ton ammunition årligen får skjutas ut i Vätern, inkl. flera ton bly. Verksamheten är inte prövad varken enligt miljöbalken, vattendirektivet eller art- och habitatdirektivet. Tillståndet utfärdades 1994. Miljöbalken tillkom som bekant 1998.

Flygskjutmålet Hammaren utanför Enebågens badplats söder om Karlsborg har också ett gammalt tillstånd från 1997 och är inte prövad enligt miljöbalken. Här pågår nu en prövning och ärendet ligger överklagat på regeringens bord. Försvaret vill utöka skjutningarna från 1 000 skott under 20 dagar per år till 69 000 skott och 150 raketer under 50 dagar per år. Mark- och miljödomstolen har i yttrande till regeringen bedömt att verksamheten är långsiktigt ohållbar och föreslagit ett tidsbegränsat tillstånd på 10 år. Domstolen anser att försvaret under tiden bör hitta alternativ till att använda Vätern som skjutfält och flygövningsområde.

Karlsborgs PFAS-förorenade flygplats har varken tillstånd från den gamla miljöskyddslagen eller miljöbalken. Här vill Försvarmakten femdubbla flygverksamheten vilket mark- och miljödomstolen i ett yttrande till regeringen nyligen anser omöjligt. Det skulle strida mot miljöbalken, vattendirektivet och art- och habitatdirektivet.

Försvarets materielverk, FMV, fick faktiskt ett tillstånd enligt miljöbalken år 2010. Det kom till hastigt och ingen hann överklaga länsstyrelsens beslut. Någon prövning enligt Natura 2000-reglerna genomfördes inte. FMV använder sig av ett undantagsvillkor i tillståndet för att kontinuerligt spränga stora granater i vattenytan alldeles intill fiskeförbudsområden i norra Vättern. Enligt Åklagarmyndigheten är tillståndet så oklart skrivet att det inte går att använda i en juridisk process. Aktion Rädda Vättern har krävt att tillståndet ska omprövas och att då hela miljölagstiftningen ska tillämpas.

Försvarsinspektören (FIHM) är tyvärr så inbäddad i försvarsledningen att någon självständig tillsyn är svår att upprätthålla. FIHM är också troligen underbemannad. T.ex. är det Aktion Rädda Vättern som får hålla FIHM underrättad om granatbeskjutningen av norra Vättern. FIHM får oftast bara information i efterhand av försvarsverksamheten. Någon tillsynspersonal från FIHM på plats finns inte.

Ett tydligt exempel på denna osjälvständighet hos FIHM var när tillsynsmyndigheten 2018 godkände att Fortifikationsverket fick tillstånd att nyanlägga dränering av landningsbanan på Karlborgs flygfält och rätt att pumpa ut PFAS-förorenat grundvatten till Vätterns vattenskyddsområde. Utan någon som helst rening. Tack vare att Aktion Rädda Vättern överklagade beslutet kunde regeringen inhibera dräneringsprojektet. Prövning av en större markavvattning pågår och även detta ärende kommer att hamna på regeringens bord.

Sammanfattningsvis: Försvarmaktens verksamhet i Vättern omfattas inte av tillstånd enligt miljöbalken. Försvarets materielverk har tillstånd enligt miljöbalken men där har inte hela miljölagstiftningen tillämpats. Miljötillsynen fungerar dåligt.

"Vättern har ett starkt formellt skydd enligt miljöbalken som bl.a. både Natura 2000-område och vattenskyddsområde", står det i miljödepartementets svar till den klagande. Det stämmer **om** lagstiftningen tillämpas fullt ut. Miljödepartementet har en nyckelroll i prövningen av försvarets verksamheter och ska i dessa ärenden vara en motsvarighet till Mark- och miljööverdomstolen.

Aktion Rädda Vättern förutsätter att departementsledningen ser till att personalen har rätt kompetens. Ett litet bidrag kan vara att sprida nedanstående länk till berörd personal. Det är en 30 minuter lång föreläsning om de aktuella, pågående miljöprövningarna av försvarets verksamheter. Föreläsningen hölls i riksdagshuset i december 2019. Även kortfilmen kan bidra till nödvändig förståelse.

Med vänlig hälsning

Lisa Lennartsson

Ordförande Aktion Rädda Vättern

Länk till föreläsning:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=FKNsYbJECi8&feature=emb_logo

Länk till filmen:

https://www.youtube.com/watch?v=FLYIHMSAu9w&feature=emb_logo

Kopia till:

M. L.

Miljödepartementets svar till klagande:

Hej Mats

Tack för dina mejl. Jag är ledsen över att svaret dröjt.

Vättern är en unik och känslig sjö och en mycket viktig vattentäkt som hyser såväl natur- och miljömässiga som samhällsviktiga värden. Vättern har ett starkt formellt skydd enligt miljöbalken som bl.a. både Natura 2000-område och vattenskyddsområde.

Den verksamhet försvaret idag bedriver vid Vättern omfattas av de högt ställda kraven i miljöbalken. Försvarsinspektören för hälsa och miljö utövar tillsyn över Försvarmakten och bevakar att Försvarmakten och Försvarets materielverk agerar i enlighet med givna tillstånd.

Vänliga hälsningar

Viktoria Chlot

Viktoria Chlot

Departementssekreterare

Miljödepartementet

RK Kommunikation

103 33 Stockholm

www.regeringen.se